

Adroddiad i: Cyngor Sir

Dyddiad y Cyfarfod: 10 Gorffennaf 2012

Aelod Arweiniol/Swyddog: Cynghorydd Julian Thompson-Hill

Awdur yr Adroddiad: Pennaeth Cyllid ac Asedau

Teitl: Alldro Refeniw Terfynol 2011/12

1 Beth yw testun yr adroddiad?

1.1 Mae'r Cabinet wedi derbyn adroddiadau monitro rheolaidd drwy'r flwyddyn ariannol ar berfformiad gwariant yn erbyn y gyllideb a'r arbedion y cytunwyd arnynt fel rhan o'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig. Mae'r adroddiad hwn yn manylu ar y sefyllfa derfynol ar ddiwedd y flwyddyn ariannol ynghyd â'r argymhellion ar gyfer trin gweddillion diwedd y flwyddyn. Bydd drafft cyntaf y Datganiad Cyfrifon Blyneddol ar gyfer 2011/12 yn cael ei gyflwyno i archwilyr allanol ar 30 Mehefin. Bydd y cyfrifon a archwiliwyd wedyn yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio ym mis Medi ar gyfer cymeradwyaeth ffurfiol.

2 Beth yw'r rheswm dros wneud yr adroddiad hwn?

2.1 Yn ôl cyfansoddiad y Cyngor, mae'n rhaid i'r Cyngor llawn gymeradwyo sefydliad, defnydd a chyfraniadau i gronfeydd ariannol wrth gefn.

3 Beth yw'r Argymhellion?

3.1 Bod y Cyngor yn cymeradwyo'r sefyllfa alldro refeniw terfynol ar gyfer 2011/12

3.2 Bod y Cyngor yn cymeradwyo'r modd o drin y cronfeydd a'r gweddillion fel y manylir yn yr adroddiad hwn.

4 Manylion yr adroddiad

4.1 Mae'r sefyllfa alldro ariannol cyffredinol ar gyfer 2011/12 yn dangos tanwariant yn erbyn y gyllideb a gymeradwywyd. Mae hyn, ynghyd â chynnydd yn y derbyniadau o Dreth y Cyngor, yn cryfhau sefyllfa ariannol y Cyngor. O ganlyniad, mae'n bosibl gwneud argymhellion ar gyfer trosglwyddo arian i gronfeydd penodol a fydd yn parhau i gynorthwyo'r Cyngor i ymdrin â phwysau ariannol dwys yr ychydig flynyddoedd nesaf. Bydd hefyd yn helpu adeiladu cynhwysedd i sicrhau buddsoddiad i ysgolion yn y dyfodol.

4.2 Ceir manylion ynghylch ffigurau'r Alldro Refeniw terfynol yn Atodiad 1. Mae'r sefyllfa derfynol ar gyllidebau gwasanaeth a chorfforaethol yn dangos tanwariant o £1.6m. Roedd gwariant ar ysgolion £223k dan y gyllideb ddirprwyedig.

- 4.3 Mae'r sefyllfa alldro i gyllidebau gwasanaethau a chyllidebau corfforaethol £603k yn uwch na'r hyn a adroddwyd i'r Cabinet ym mis Mawrth. Digwyddodd y symudiad mwyaf sylweddol o fewn Gwelliant a Chynhwysiant Ysgolion lle'r oedd penderfyniadau hwyr ynghylch gwariant cymwys o fewn nifer o gynlluniau grant yn golygu bod modd hawlio am wariant a gododd yn ystod y flwyddyn a chael grantiau i dalu amdanyn nhw. Ymhellach, roedd gostyngiad yng nghostau lleoliadau arbenigol tuag at ddiwedd y flwyddyn. Roedd datblygiadau'r ddau fater hwn werth oddeutu £300k.
- 4.4 Tuag at ddiwedd y flwyddyn ariannol, roedd gwelliant sylweddol yn sefyllfa'r ysgolion sydd ag anawsterau ariannol, ac mae hyn wedi cyfrannu tuag at welliant sylweddol cyffredinol yn y sefyllfa o ran ysgolion. Mae hyn wedi cael effaith uniongyrchol ar symudiad o ran gweddillion ysgol yn ystod y flwyddyn. Roedd gwariant o gyllidebau dirprwyedig ysgolion £223k yn is na lefel cyfanswm y cyllidebau fformiwla LMS cyffredinol, ac felly mae gweddillion ysgolion wedi cynyddu'r un faint. Ceir manylion ar weddillion ysgolion unigol yn atodiad 3. Mae cyfanswm gweddillion ysgolion bellach yn £1.808m.
- 4.5 Mae gwasanaethau yn parhau i fod yn rhagweithiol wrth gynllunio ar gyfer sicrhau arbedion yn y dyfodol, a dechreuodd effaith ariannol rhai o'r cynigion hyn ddwyn ffrwyth tuag at ddiwedd 2011/12. Roedd y cyngor wedi gosod cyllideb i wneud cyfraniad o £300K at weddillion, ac yn unol ag adroddiadau blaenorol, tybid mai dyma'r sefyllfa alldro terfynol
- 4.6 Mae gwybodaeth bellach ynghylch alldro gwasanaethau fel a ganlyn:

Cynllunio a Pherfformiad Busnes - mae'r mwyafrif o'r tanwariant yn gysylltiedig â'r gyllideb sy'n cefnogi'r grant Cymorth. Mae gan y cyngor gyllideb graidd sy'n cefnogi'r cyllid grant sydd wedi dechrau dirwyn i ben ac sydd i'w olynu gan y grant Teuluoedd yn Gyntaf. Roedd tanwariant hefyd ar gyllideb y Tîm Rheoli Project o ganlyniad i godi tâl ar fwy o gostau nag a gynlluniwyd i broiectau.

Mae'r tanwariant yng **Ngwasanaethau Cyfreithiol a Democrataidd** wedi dod i fodolaeth oherwydd i arbedion a gynlluniwyd ar gyfer 2012/13 gael eu gwireddu'n gynnar.

Cyllid & Asedau - mae'r tanwariant yn cynnwys £6k yn yr Adran Gyfrifeg, £4k yn Refeniw & Budd-daliadau a £26k yn Archwilio. Mae'r swm olaf wedi'i glustnodi i ariannu costau yn gysylltiedig gyda cholli cytundebau allanol yn 2012/13. Roedd y tanwariant yn y gyllideb Eiddo yn £105k sy'n adlewyrchu costau is drwy'r flwyddyn ac incwm ychwanegol a enillwyd drwy ffioedd a godwyd ar brosiectau. Mae'r gyllideb Eiddo yn cynnwys y gyllideb atgyweirio a chynnal a chadw heb ei datganoli lle'r oedd y tanwariant yn £38k.

Priffyrdd ac Isadeiledd - roedd tanwariant o £261k, sydd yn unol gyda'r rhagolygon dros chwarter olaf y flwyddyn. Mae'r sefyllfa yn cynnwys gorwariant ar gyllidebau cynnal a chadw priffyrdd (£202k) ond tanwariant ar gyllidebau prosiectau mawr (£144k), rheoli rhwydwaith (£55k) a rheoli fflyd (£55k). Mae cynigion ar gyfer defnyddio'r gweddillion sy'n cael eu dwyn ymlaen yn cynnwys arian refeniw i brosiect Harbwr y Foryd, newid y slotiau

arian ar beiriannau tocynnau parcio (i gymryd y darnau 5c a 10c newydd) ac ariannu costau yn gysylltiedig ag ymweliad y Ffagl Olympaidd.

Gwasanaethau Cynllunio, Adfywio & Rheoleiddio - mae mwyafrif y tanwariant a gofnodwyd (£100k) yn ymwneud â chyllideb 2011/12 i'r Cynlluniau Tref/ Rhaglenni Agosach i'r Gymuned; cytunwyd y dylid symud y rhain ymlaen i 2012/13.

Gwasanaethau Oedolion - er bod yr alldro yn gytbwys, fel rhan o'r strategaeth gyllideb gytunedig, mae arian grant Cefnogi Pobl o £100k heb ei ddefnyddio. Bydd y grant Cefnogi Pobl yn cael ei gwtogi 4% yn 2012/13 a 2013/14 a 5% ymhob un o'r tair blynedd ddilynol. Mae'r gweddill grant sydd ar ôl wedi'i drosglwyddo i gronfa wrth gefn grant cefnogi pobl (£731k) fel rhan o'r strategaeth y cytunwyd arni drwy'r broses herio gwasanaeth i ariannu pwysau o fewn gofal cymdeithasol i oedolion yn y dyfodol - gan gynnwys effaith capio taliadau ar gyfer gofal dydd, codiadau yn ffioedd gofal preswyl a chynnydd cyffredinol yn y galw am wasanaethau.

Mae'r tanwariant bach yn **Hamdden, Llyfrgelloedd a Datblygiad Cymunedol** yn cynnwys gorwariant yn y gyllideb Theatr Pafiliwn (£91k) er bod mesurau wedi'u cymryd i sicrhau bod hyn yn cael ei unioni yn 2012/13. Etifeddodd y gwasanaeth orwariant o £86k ar gyllideb Pafiliwn Llangollen yn 2010/11 ond llwyddwyd i sicrhau tanwariant eleni o £21k.

Mae'r tanwariant yn **AD Strategol** yn ganlyniad i swyddi gwag yn Iechyd & Diogelwch a llai o wariant ar gyllidebau hyfforddi.

Mae'r tanwariant yng **Ngwasanaethau Cwsmeriaid** yn cynnwys arbedion ar nifer o swyddi gwag o fewn y cyllidebau TGCh a Gofal Cwsmeriaid.

Mae'r tanwariant yn **Amgylchedd** yn cynnwys arbedion yn y Cynllun Tymor Canolig 2012/13 yn cael eu gwireddu yn gynt na'r disgwyl. Hefyd, mae newidiadau i reoliadau gweithlu asiantaethau yn ystod y flwyddyn wedi cyfrannu at yr arbedion.

Mae'r tanwariant ar gyllidebau **Corfforaethol** wedi cynyddu £100k o'r ffigur a gofnodwyd eisoes, ac mae nawr yn £306k. Mae'r tanwariant wedi dod i'r amlwg oherwydd bod gwariant corfforaethol ar ôl-daliadau pensiwn, taliadau banc a ffioedd archwilio yn is na'r disgwyl. Mae llinell y gyllideb gorfforaethol yn cynnwys y cyfraniad a gyllidebwyd i gronfeydd wrth gefn o £300k.

- 4.7 Mae'r sefyllfa o ran derbyniadau o **Dreth y Cyngor** wedi cael ei heffeithio gan gynnydd yn nifer yr anheddau yn y Sir, ynghyd â lefel uchel iawn o gasglu treth (98% sy'n debygol o fod yr uchaf yng Nghymru). Pan osodwyd y cyllidebau, credwyd y byddai yna ostgyniad yng nghyfraddau casglu o ganlyniad i'r darlun cyffredinol economaidd anodd, ond mae'r cyngor wedi parhau i gynnal graddfa gasglu uchel, sy'n dipyn o gamp.
- 4.8 Wrth gyfrifo Sail Treth y Cyngor, rhoddwyd ystyriaeth i nifer yr adeiladau newydd, a defnyddiwyd hynny adeg Gosod y Gyllideb i gyfrifo lefel Treth y Cyngor ar Fand D. Defnyddiwyd yr un ystyriaeth gan Lywodraeth Cymru i gyfrifo lefel ariannu'r llywodraeth drwy RSG i'r flwyddyn. Roedd angen

cynllunio'n ofalus gan y byddai gor-amcanu'r sail treth wedi arwain at lai o arian o gyfeiriad y llywodraeth.

- 4.9 Fel y nodwyd trwy'r flwyddyn, credwyd y byddai lefel derbyniadau terfynol Treth y Cyngor yn fwy na'r amcangyfrifon gwreiddiol a ddefnyddiwyd adeg gosod y gyllideb. Mae cyfanswm terfynol y derbyniadau £351k (0.9%) yn uwch na'r amcangyfrif gwreiddiol, ac felly mae'r Cyngor wedi manteisio ar hyn.
- 4.10 O ystyried y sefyllfa yn ei chyfanrwydd o fewn gwasanaethau, cynigir nawr bod adrannau yn dwyn ymlaen unrhyw symiau o danwariant net yn llawn er mwyn eu cynorthwyo i weithredu strategaeth gyllidebol 2012/13. Bydd gofyn i adrannau esbonio'n fanwl sut gaiff gweddillion sy'n cael eu dwyn ymlaen eu defnyddio yn 2012/13 yn yr Adroddiad Ariannol i'r Cabinet yng Ngorffennaf.
- 4.11 Mae'r sefyllfa derfynol yn golygu bod gan y cyngor swm unigol o £600k ar gael. Mae hyn yn gamp sylweddol ac mae'n rhaid i'r cyngor sicrhau bod yr arian yn cael ei ddefnyddio yn y modd mwyaf effeithiol. Cynigir bod y swm hwn yn cael ei ddefnyddio i adeiladau cronfeydd arian parod i gyfrannu at raglen gyfalaf Moderneiddio Addysg/Ysgolion yr Unfed Ganrif ar Hugain.
- 4.12 Mae nifer o gyfraniadau eraill i, ac o Gronfeydd wrth Gefn a Darpariaethau wedi cael ystyriaeth o fewn y cyfrifon. Ceir manylion amdanynt yn Atodiad 2 a bydd arnynt angen cymeradwyaeth y Cyngor llawn. Mae symudiadau at gronfeydd sydd heb gael sylw eisoes yn cynnwys.

5 Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

- 5.1 Mae rheoli cyllidebau refeniw a chyfalaf y cyngor, a gweithredu'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni yn sylfaen i holl feysydd, gan gynnwys blaenoriaethau corfforaethol.

6 Beth fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

- 6.1 £175m oedd cyllideb refeniw net y cyngor ar gyfer 2011/12. Tanwariant net o £1.6m (0.9%) oedd y sefyllfa derfynol ac eithrio ysgolion. Mae effaith arian grant a dderbyniwyd yn hwyr yn y flwyddyn ariannol wedi'i gynnwys o fewn y sefyllfa hon, ynghyd â'r cyfraniadau i gronfeydd wrth gefn a gyllidebwyd ar eu cyfer. Cynigir bod y gwasanaethau hynny a lwyddodd i danwario yn dwyn ymlaen y gweddill net i 2012/13. Bydd y sefyllfa o fewn pob gwasanaeth a'r defnydd y bwriedir ei wneud o'r gweddillion yn cael ei adolygu yn gynnar yn 2012/13.

7 Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd?

- 7.1 Rhoddwyd diweddariad o sefyllfa'r gyllideb i'r Cabinet drwy gydol y flwyddyn. Mae Aelodau Cabinet Arweiniol wedi ymgynghori'n barhaus gyda Phenaethiaid Gwasanaeth er mwyn cytuno ar weithredu adferol i sicrhau'r sefyllfa alldro.

Datganiad y Prif Swyddog Ariannol

- 7.4 Mae'r Cyngor wedi sicrhau arbedion sylweddol yn ei gyllidebau referniw o £6.4m yn 2011/12 sy'n dipyn o gamp. Mae gwasanaethau yn parhau i fod yn ddarvoudus ac yn effeithiol wrth adnabod arbedion wrth fynd ymlaen, ac mae rhai wedi cael effaith yn 2011/12. Mae hyn, ynghyd â derbyn arian grant yn hwyr yn y flwyddyn, a derbyniadau uwch o dreth y cyngor, unwaith eto wedi arwain at berfformiad cyllideb gref.

Mae'r egwyddor o gynnal lefel addas o weddillion cyffredinol sydd heb eu clustnodi, ynghyd â chronfeydd a darpariaethau wrth gefn penodol ar gyfer ymrwymadau posibl yn allweddol wrth helpu'r Cyngor i ddarparu gwasanaethau yn ystod cyfnod o bwysau ariannol dwys. Mae'n hanfodol parhau i sicrhau rheolaeth gyllidebol dda er mwyn osgoi'r posibilrwydd o orwario yn y flwyddyn gyfredol ac i'r dyfodol, yn enwedig yn wyneb setliadau tynn iawn dros yr ychydig flynyddoedd nesaf.

Mae'r manteision ariannol sydd wedi dod i ran y cyngor yn sgil cyfraddau casglu treth y cyngor ardderchog eleni ac mewn blynyddoedd blaenorol yn debygol o ostwng o 2013/14 wrth i newidiadau i system budd-dal treth y cyngor olygu y bydd mwy o gostau yn pasio o lywodraeth ganolog i'r cyngor, ac mae cyfraddau casglu yn debygol o ostwng wrth i reolau cymhwysedd newid.

Mae Aelodau eisoes wedi gofyn am fanylion ar weddillion ysgolion unigol ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Mae'r rhain i'w gweld yn Atodiad 3.

8 Beth yw'r risgiau, ac oes yna unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

- 8.1 Mae'r sefyllfa economaidd gyffredinol a'r effaith ar wasanaethau'r cyngor yn y tymor canolig yn parhau i fod yn heriol. Mae felly'n bwysig bod y cyngor yn parhau i gynnal cronfeydd digonol wrth gefn i gyflawni'r heriau ariannol sydd o'n blaenau, ac i weithredu'r strategaeth gyllidebol y cytunwyd arni.

9 Pŵer i wneud y Penderfyniad

- 9.1 Mae rheidrwydd ar awdurdodau lleol i wneud trefniadau ar gyfer gweinyddu eu materion ariannol yn briodol yn ôl Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972.